

ZADRUGAR

Glasilo „Nabavljalne zadruga uslužbencev drž. železnic v Sloveniji“ v Ljubljani VII

Izhaja vsakega prvega v mesecu. = Naročnina letno za nečlane Din 18.—. = Posamezna številka stane Din 1.50. = Dopisi in reklamacije naj se pošiljajo na upravni odbor N. Z. U. D. Ž. Ljubljana VII

Razvoj združništva v zadnjih sto letih

Letos v resnici ohajamo stoletnico pričetka združnega gibanja. Leta 1827 se je dr. Kingu v Brightonu posrečilo, ustanoviti zadrugo imenovano »Co-operativ Trading Association«, ki je izzvala ustanovitev še par sto sličnih zadrug v različnih krajih. Žal, da je že po par letih, menda radi nerazumevanja združnikov, pričelo to gibanje hirati, dokler ni končno popolnoma zaspalo.

Šele 70 let po teh dogodkih se je prizadevanju »Rochdalskih Pionirjev« l. 1844 posrečilo, združno gibanje obnoviti, ki se je obneslo in je do danes razširjeno že po celem svetu.

Vsekakor je prvi poskus služil tudi Rochdalskim pionirjem za vzgled, da so postavili združno gibanje in njeno misel na solidnejše in zdravejše temelje, kakor dr. King.

Pravo stoletnico razvoja združništva v obliki kakor obstoji danes, bomo sicer slavili šele leta 1944, vendar prvi poizkus ne sme biti pozabljen.

Če hočemo biti pa pravični, niso niti Rochdalski Pionirji po prvem neuspehu edini, ki so započeli to gibanje.

Tudi Francozi se ponašajo in hočejo imeti svoj kos slave o zaslugah na združnem polju, ker so oni v resnici že leta 1835 ustanovili prvo združno podjetje, ki so mu dali ime »Au Commerce Veridique« (k poštnemu podjetju).

Naj že bo kakor hoče, za nas velja zgodovina, ki nam narekuje stoletnico pričetka združnega gibanja in to je rojstno leto 1827.

Vse je bilo zgolj poskus, ki se pa ni obnesel, zato pripada slava le Rochdalskim pionirjem, ker to kar obstoja danes po vsem svetu, je njihovo delo.

Zakaj se je ta poskus posrečil.

Zato, ker so postavili Rochdalski pionirji temeljni princip, da se čisti dobiček iz združnih podjetij deli na člane, ne po višini vložnega kapitala, marveč po višini nakupljenega blaga.

Postavili so načelo, da dobiček ne sme pripadati v razmerju kdo je bogatejši,

marveč v razmerju, kdo se v podjetju najbolj udeležuje s svojimi nakupi.

To načelo je v bistvu nasprotno od načel prvih ustanoviteljev zadrug, in to načelo je še danes glavni princip v združni trgovini, zato se je tudi združništvo, ustanovljeno na tem principu, obneslo. Le tej vodilni misli se je zahvaliti, da je danes milijone in milijone ljudi vstopilo v krog združništva.

Leta 1848 se je pričelo v Evropi velikansko gibanje za politično prostost. Revolucije v Franciji, Nemčiji, v Avstriji in Italiji so bile pričetek do takrat pokopanega socializma, ki niso ostale brez pomena za združništvo.

To leto bi v resnici lahko skoro imenovali ustanovno leto združne misli in če ne to, pa vsaj periodo, po kateri so se tako v Franciji, kot v Angliji pričele ustanavljati prve produktivne zadruga.

To leto so se pričele v Nemčiji ustanavljati tudi Reiffeisnovke.

Značilno je, da se je vsake zadruga oklenilo le nižje ljudstvo, da se z njimi osvobodi kapitalističnega prekomernega izžemanja in da se osvobodi raznih brezsrčnih pijavk, takozvanih oderuhov.

Leto 1848 ne pomeni velik korak naprej samo za kreditne in produktivne zadruga, marveč so se s tem letom pričele krepiti tudi konzumne zadruga, ki so danes prepredle že celi svet.

Produktivne zadruga tudi nanese niso na višku, ampak združevanje malih produktivnih hzadrug v eno celoto, pomeni še veliko bodočnost, ker koncem koncev, ako gredo po tej poti razvoja naprej, mora nastopiti trenutek, ko se tudi na polju produkcije osvobodi mali človek privatnega diktatorstva.

Od leta 1848 dalje je začela toraj združna misel pronikati s takim zanosom in s takim razmahom, da se je leta 1864 že porodila misel ustanoviti »Mednarodno združno zvezo« in sicer na ta način, da se združijo v posameznih deželah vse zadruga v eno organično celoto, in te celote naj bi tvorile goraj imenovano Internacionalno združno zvezo.

Tudi to se je posrečilo. Ta zveza zaenkrat še ni bila nič drugega, kakor enot-

na propagandna organizacija, vsebuje pa še danes seme bodoče Velenakupne zadruga, ki se je v tem trenutku deloma že obistinila.

Ta »Mednarodna združna zveza«, kateri so ob ustanovitvi pristopile Francija, Anglija in Italija, ima že danes v svojem krogu 34 dežel.

Če se hoče poceniti življenjska sila katerakoli organizma z ozirom na razvoj in zmožnost, potem pripada v tem oziru prvo mesto združnemu organizmu.

In če vzamemo nesrečno leto 1914 ob izbruhu svetovne vojne, vidimo, da so vse socijalne organizacije bile oslabiljene in so celo propadle, samo združne organizacije so častno prestale težko preizkušnjo.

Tudi takoj po izvršenem miru, so se edino zadr. organizacije naprej okrepile in pomnožile. Kam drugam se je pač mali človek moral zateči po pomoč in zaščito, proti razpaslemu povojnemu verižništvu in oderuštvi, če ne v zadruga.

In ravno iz teh razlogov se je ustanovila tudi naša Nabavljalna zadruga in ti soče drugih zadrug, kjer so ljudje naši najboljše zaščito in najprvo spoznali vodilno idejo združništva, vzajemnosti in samopomoči.

Ljudstvo in države v Evropi so priznale velezaslužno delo združništva med vojno in po vojni. Danes vidimo vodilne združne moče Evrope na častnih mestih v vseh državah, kjer so jim izročene v uradovanje važne funkcije.

Eden med njimi je predsednik Poljske republike, eden je direktor mednarodnega urada dela v Genfu. Vsi ministri Finske so vodilni uradniki Združnih podjetij itd.

Kratko, vse države so uradno priznale, da je združništvo obče koristna institucija.

Leta 1920 je pa zadel združništvo hud udarec in sicer v Rusiji, ker se je boljše-vikom zdelo združništvo preveč meščanska institucija, ki ga je hotela boljševiška vlada izsesati; in v Italiji, kjer je fašizem začel ubijati združništvo kot preveč socialistično institucijo.

Medtem se je začelo v Rusiji združništvo okrepjevati, ker mu je sovjetska vlada že leta 1924 vrnila zopet svobodo razmaha. Bodoče si ne bo država asimili-

rala združnega gibanja, marveč nasprotno, si bo združno gibanje asimiliralo državo. Že danes je na tem, da se bo iz Sovjetske Rusije ustvarila Zadržna Rusija, katero so že pred 40 leti prorokovali. •

Slabše gre v tem oziru v Italiji, kjer se je združništvu vzelo vsako svobodo razvoja in pokreta, ker se je enostavno poddržavilo. Upati pa je, da bo Mednarodni združni zvezi uspelo, da osvobodi združništvo prevelike fašistske protekcije in da bo nekoč tako svobodno dihalo, kakor diha danes v Rusiji in v ostalih državah.

In ko bo zgodovina kedaj pisala o velikih delih, ki so jih ustvarili veliki možje za človeštvo, ali ako bo pisala o političnih ali strokovnih organizacijah in njih dobrih delih za človeštvo, potem bo zgodovinopisec gotovo dal prvenstveno zaslugo za dobrobit človeštva in njegovih koristi edino združnim organizacijam.

Spominjal se bo raznih velemož in raznih zanimivih in važnih dogodkov, vendar dogodkov dela in uspehov združništva in koristi za celokupno človeštvo ne bo mogel niti z daleka s peresom tako opisati, da bi bile vse vrline, koristi, uspehi in dobrote tako pojmovane, kot so se dejansko vršile in kot so se dejanko izvršile in se še danes vrše.

Opisali smo kratek pregled združnega gibanja v preteklem stoletju, ki je prinesel dragocenih koristi malemu človeku in tisoče in milijone obvaroval gospodarskega propada in zaslužjenja v različnih perijodah v gibanju človeštva.

Ko bo leta 2027 združništvo obhajalo svojo dvestoletnico in ko bo zgodovinar pisal o zaslugah združništva za človeštvo, kaj bo dotični pisal?

Morda bo pisal o združni organizaciji, ki je objela vse človeštvo, takrat bo morda cela Evropa ena sama zadruga.

Mogoče pisec dvestoletnice tega ne bo napisal, gotovo pa bo pisal, da je potom združništva in njega vodilne ideje nastal boljši človek in da se človeštvu godi bolje, kot se mu godi danes.

Zato smemo biti i mi ponosni, da smo člani in sodelavci v velikanskemu združnemu gibanju, ki bo prineslo znošnejše življenje seboj, kakor ga preživljamo danes.

Obrestna mera

Že marsikdo je očital naši železniški hranilnici, da je oderuška, da zahteva obrestno mero za posojila, kot — druge hranilnice.

Ta očitek ni pravičen. Ali naj pokaže naša mlada hranilnica čudeže napram starejšim, že trdno fundiranim denarnim

ustanovam? Večina naših vlagateljev ima »vezano« vlogo, obrestuje se jim vloga po 7 odstotkov. Z razliko 2 odstotka pa dela malokateri denarni zavod. Kako bi pa pri današnjem obrestovanju vlog mogli dajati posojila po 6, 7 odstotkov? Naj nam izračunajo kritiki, kako je to mogoče?

Res je, obrestna mera 9% za posojilo je previsoka, posebno pri večjih posojilih se to zelo občuti. Na to smo že sami prišli in to so nam očitali že združni strokovnjaki. Posojila po 9%, to ni združno. Znižati bi mogli obrestno mero za posojila — pa tudi za vloge.

Kaj bodo v takem slučaju rekli naši vlagatelji? Godrnjali bi, da ni združno, če se jim zmanjša obresti.

Pravilno bi bilo, da znižamo obrestno mero. Visoka obrestna mera za posojila ubija dolžnika in nazadnje tudi upnika. Imamo lepe primere pri naših bankah. Za časa inflacije, ko je bilo dovolj denarja, so banke ustanovljale in finansirale razna podjetja, zahtevale visoke obresti, 20 do 40 odstotkov, molzle, dokler je šlo, in navideznim momentanim dohodkom primerno razkošno živele. Industrijsko podjetje ni preneslo te obrestne mere, šlo je v konkurz, banka je zgubila vložene kapitale — in šla tudi sama v konkurz.

Ti vzgledi veljajo nekako tudi za posojanje denarja v malem obsegu, in za gospodarsko življenje v malem. Za producenta, kmeta gotovo ni zdravo, da mora plačevati visoko obrestno mero, ker ravno visoke obresti so poleg prevestne davkarije oni, ki zatro gospodarski uspeh v kali. Producenta se mora varovati in podpirati. Nizka obrestna mera je odsev bogastva in pri nizki obrestni meri se da tudi ustvariti bogastvo. (Bančni diskont v New Yorku, Amsterdam, Curihu je 3½, v Stockholmu 4, v Parizu 5, pri nas 6.)

Naša hranilnica je že pri ustanovitvi povdarjala svoj namen: Če bi imela biti ta ustanova samo posojilnica, je boljše, da je ni. Ustvariti smo hoteli aparat, ki olajša železničarjem štedenje potom odtegljajev pri plači. Za to smo tudi nastavili obrestno mero za vlagatelje ugodno, na posojila še nismo takrat mislili. Tudi g. Pesek v Ljubljani je dajal najvišje obresti za vloge, in marsikatera hranilnica je nesla svoje prebitke v Slavensko banko, ker je plačevala 1% več za vloge, kot drugi zavodi. Vsi so končali žalostno! Da se ne bi zamenjavalo ali krivo tolmačilo! Hranilnica ne zbira denarja od železničarjev zato, da ga oddaja n. pr. Nabavljalni zadrugi. Saj je ravno nasprotno res. Nabavljalna zadruga je največji vlagatelj v hranilnici. (Preko 100.000 Din stalne vloge.) Naš glavni namen je širiti štednjo radi železničarjev

samih. Uspeh naše »politike« je zadovoljiv. Imamo precej vlagateljev in marsikdo nas je že pohvalil, če bi vas ne bilo, ne bi imel danes prihranjenega toliko in toliko dinarjev.

Dalo bi se o tem govoriti, da preokrenemo s sedanjo »politiko« v prid dolžnikov in v škodo vlagateljev. To razmišljanje in debato nam je prihranila država, ki bo v Ljubljani otvorila filialko Hipotekarne banke, ki bo plačevala za vloge najmanj 6 odstotkov.

Naši gospodarski krogi so se dosti borili proti temu, da bi se pričelo zopet dvigati obrestno mero, žal da niso našli razumevanja v Beogradu. V takih razmerah tudi za nas ni umestno, da bi znižali obrestno mero za vloge in posojila. Sicer je tudi pri sedanjih obrestih še preveč prosilcev in naš železničar ni producent. Čim manj posojila!

V kolikor pa rabi naš član posojilo v produktivne svrhe (n. pr. popravilo hiše, nakup njive, krave itd.) — dalje v slučaju bolezni, bi bilo dobro, da se najde izjema in se po možnosti da cenejše posojilo.

Ideja, da se daje v slučajih bolezni posojilo po 4% ni napačna, ako se dobi primerno poceni kapital, in dosti takega kapitala. Čast mu, kdor je zmožen nabrati tak kapital, in čast onim, ki ga dajo iz solidarnosti brezobrestno na razpolago. Tak ustanova pa je podporno društvo in ne hranilnica oz. posojilnica.

Za naše razmere na Balkanu je naše dosedanje gospodarstvo z obrestno mero primerno, ne trdimo da je pravilno in zdravo s stališča Amerikanca in Angleža. Ne moremo in ne smemo zapustiti gospodarskega principa trgoveca, ki je odgovoren za vloge članov!

Zveza produktivnih zadrug v Angliji

Zadruge, ki so priključene Zvezi produktivnih zadrug, temeljijo na principu obratne demokracije. Vsi delavci so člani zadruge ter so soudeleženi tako na vodstvu podjetja kakor na čistem dobičku, kar pomeni, da se čisti dobiček deli na nje po višini delavskih mezd in ne po višini uplačanih deležev. Višino razdelitve čistega dobička na nje se ravna po kvalifikaciji izvršenega dela.

Vsak delavec mora plačevati deleže za obrat, ter si s tem pridobi pravico do zastopstvo v načelstvu.

Produktivna zveza vodi po nalogu učlanjenih zadrug vsa ona dela, ki so kostonosna in ki se morajo enotno izvršiti.

Kot trgovska agencija in propagandna organizacija za pri njej učlanjene zadruge, vodi ta zveza sistematično združeno gibanje, ter seznanja ljudstvo z izdelki produktivnih zadrug.

Skupno računsko manipulacijo olajšuje zveza za svoje produktivne zadruge s tem, da sestavlja skupno bilanco od vseh ločenih knjigovodstev poedinih zadrug.

Zvezi je priključenih 42 produktivnih zadrug, katere celokupen denarni promet je znašal leta 1925 2,285.385 funtov šterlingov.

Kot združna publikacija služi enkrat letno izhajajoče letno poročilo in mesečnik »Produktivnozadružni ogled«.

Zveza ima oddelek, ki skrbi za redno nadzorstvo knjigovodstva kakor nadzorstvo nad novo ustanovljenimi zadrugami, dalje ima revizijski oddelek, ki revidira vsa knjigovodstva pri vseh v zvezi včlanjenih zadrugah.

Odnošaji Zveze produktivnih zadrug napram ostalim združnim organizacijam v Angliji in v inozemstvu, v kolikor so v zvezi z Zvezo, so najprisrčnejši.

V Mednarodni združni zvezi, je Zveza zastopana po svojem sekretarju.

Odnošaji do ostalih Zadružnih organizacij v inozemstvu so harmonični skozi in skozi, če bi ne bilo svetovne vojne, in z njo zvezane devalvacije denarja v poedinih deželah, bi se trudu zveze gotovo posrečilo organizirati mednarodno blagovno izmenjavo, ki bi brez dvoma pokazala potipajoče rezultate.

Danes še ni čas ugoden, prišlo pa bo nekoč do tega, da bodo naše zadruge prodajale blago, ki bo pridelano in izdelano v produktivnih zadrugah.

Zato se moramo vsi le veseliti velikega napredka produktivnih zadrug tu in v inozemstvu, ker šele z njimi bodo začele naše konzumne zadruge svobodneje dihati.

Prihodnjič pa še kaj več o tem.

Tempo

Večkrat smo že naglasili, da je uredba o Nab. zadrugah in vse ugodnosti, zvezane s o uredbo, samo kost, ki jo je vrgla vlada v letu 1920 državnim nameščencem, da so jih nekoliko odvrnili od zahteve po izboljšanju plač.

Nekateri so mnenja, da je sedanje stopanje sestradanja drž. nameščencev sistem, da se jim odvzame vsaka samozavest in samostojnost, da postanejo mizerno orodje političnih strank. Drugi sodijo še hujše. A tretji so popolnoma apatični. Bodi, kakor bodi. Sedanje stanje drž. nameščenca ni zdravo niti za državne urade, niti za železnico, niti za ostale državljane.

Poglejmo zdrave razmere! Delavec v Ameriki zasluži povprečno več, kot naš železniški direktor! Naši uradniki, ki so sedaj potovali v Nemčijo, so imeli priliko videti oni tempo, ki vlada v Nemčiji, slišali so, kake plače dobivajo njih kolegi.

Nemške železnice so zaposlile julija 1. 1927 skupno 313.401 uradnikov (nastavljenec) in 412.858 delavcev. Povprečna plača je bila 272.28 Mk za uradnika in 175.50 Mk za delavca. (V našem denarju 3536.— Din ozir. 2.362.50 Din.) Po zlati valuti dobe 155 oz. 178% predvojne plače, ali 105 ozir. 122% realne plače (po življenjskem indeksu 146). Po kurzu zlata krona — papirnat dinar — bi morali dobiti 11.5 kratno plačo ali računano po draginji 16 kratni iznos predvojne plačilne lestvice.

Tako pri železnici! In vendar so nemške železnice visoko aktivne, po svoji tehniki, točnosti in udobnosti daleč pred nami. Blagovna tarifa je za 25% nižja, kot pred vojno — naše razmere pa tako poznamo. O tem se čita dosti po stanovskih listih.

Ali je mogoča taka razlika? Železničarji so plačani, ročni kot duševni delavci, in možgani zadovoljnega, sitega, samozavestnega uradnika dajo boljše produkte, kot glava onega, ki mora vzdrževati družino, pa ne ve, ali bi kradel, ali goljufal, ali postrani zaslužil, da nadoknadi, kar mu od plače še manjka do potrebne eksistence.

Osební kolodvor v Münchenu ima n. pr. 20 uvoznih tirov s prometom 660 vlakov na dan — pa ima samo 1200 ljudi osobja. Zidan je pred 40. leti in še danes obvlada milijonski promet. Povsod se vidi velikopoteznost in tempo, hitrost prometa.

Ne samo pri železnici! Saj je železnica samo prevoznik, žila medsebojnega prometa, ljudi kakor tovara. Kdor se vozi, koliko se prevaža? Naše železnice bodo letos čutile, da se bo radi slabe letine prevozilo 50.000 vagonov manj koruze kot navadna leta. Nemci pa producirajo povprečno na površino štirikrat več, kot banaški kmet. Ako pridelava v Banatu moderen kmet 16 stotov pšenice na jutro, navaden 10 stotov, dobrovoljci samo 2—4 stote, pridelava kmet v Nemčiji 24—28 stotov. To je razlika!

Stroški tamošnje produkcije so morda še enkrat večji kot pri nas, končni efekt pa je 3 do 7 krat večji, kot pri nas. In pri stroških produkcije žive še: Tovarne za poljedelske stroje in tovarne za umetna gnojila (lani se je porabilo v Nemčiji 700.000 vagonov umetnega gnojila, v Italiji 130.000, pri nas pa ca 7000 vagonov). Tu žive železnica, uradniki, trgovci, delavci. Vsem se godi dobro. Mnogo se konsumira, pa se temu primerno tudi mnogo producira. Celi obtok gospodarske krvi — denarja

je živahnejši in večji kot, recimo pri nas. V takem pulzu, če ga tako imenujemo, tiči rešitev naših plač in našega blagostanja. Državni nameščencem, deloma tudi naš kmet so skoro nehali biti konsument n. pr. za manufakturo, za gledališče itd. Marsikateri železničar je celo prenehal biti konsument za meso!!

To so fakta, ki govore cele knjige.

Naš finančni minister dr. Marković, star in preizkušen zadrugar, je izdal te dni pravilno parolo, ki glasi:

Za nas je sedaj najvažnejše vprašanje domače kmetije in blagostanja v vaseh. V kupni moči kmeta leži ojačenje vseh ostalih panog našega gospodarstva, predvsem industrije in trgovine.

Kako pa se naj dvigne kupna moč kmeta? Cen se ne more dvigniti, ker smo z njimi itak skoro že nad svetovno pariteto. **Kmet bo moral več producirati.**

Posnemati bi morali Holandijo, ki v produkciji še nadkriljuje Nemčijo. Tam je združništvo dvignilo deželo do sedanjega blagostanja.

Da se pa to doseže, je treba sodelovanja vseh. Brezbrižnost za gospodarska vprašanja najširših plasti naroda, je kriva, da smo tako daleč prišli kakor smo.

Če bi bili v gospodarski vedi tako izurjeni, kakor smo v svoji strankarski zagrizenosti, ki je okužila našo celokupnost, potem bi bili danes lahko od vseh držav v zavidljivem položaju. Tako pa mi zavidamo druge države radi obstoječega in uveljavljenega blagostanja in dajemo prednost partizanstvu in nimamo trohice časa za najvažnejše gospodarske probleme in njih proučavanje. To smo prepustili gotovim, po splošnem mišljenju sposobnim ljudem, ki so ustvarili, kar danes imamo.

Naša brezbrižnost ovira tempo na potu k blagostanju in skrajni čas je, da preokrenemo in sledimo drugim narodom, ki so pokazali, da se s pametno vodeno gospodarsko politiko ob podelovanju celokupnosti in z izločitvijo partizanstva, ustvarja blagostanje.

Ali bomo vspričo te resnice še ostali stari grešniki?

Ogled Kolinske tovarne hranil v Ljubljani

Kdo ne pozna kolinske cikorije! Gotovo vsakdo, marsikom pa še danes ni znano iz kakih snovi in kako se cikorija izdeluje.

Ker je upravni odbor zadruga polagal veliko važnost na to, da se sam seznanj in da seznanj tudi naše članstvo o načinu izdelave tega neobhodno potrebnega življenjskega sredstva, je zaprosil vodstvo ko-

linske tovarne, da dovoli članom upravnega in nadzornega odbora ogled njenih tovarniških naprav.

Ravnateljstvo tovarne se je rad volje odzvalo in dovolilo zaproseni ogled, ki se je vršil zadnji torek popoldan, katerega so se udeležili skoro vsi člani upravnega odbora in en sam član nadzornega odbora.

Gospod ravnatelj H v a t a l v spremstvu g. Seljaka nas je ob določeni uri jako ljubeznivo sprejel in pričel se je ogled pod njegovim osebnim vodstvom.

Najprvo smo si ogledali parno strojarstvo, v kateri je namščen parni stroj s 150 konjskimi močmi, ki goni ves obširen tovarniški obrat in električni dinamo stroj, ki proizvaja tok za lastno električno razsvetljavo.

Parni stroj ima povsem moderno kondenzacijsko napravo, zvezano z 5 metrov visokim železobetonskim hladilnim stolpom, ki je edini te vrste v Jugoslaviji, ter kotlarno z modernim parnim kotlom, ki proizvaja gonilno moč do 10 atm. nadpritiska.

Pot nas je peljala v prvo pražarno, kjer se praži (žge) cikorna korenina v štiri velikih, kroglastih podobnih, od vseh strani dostopnih železnih kotlih, z navadno premogovon kurjavo.

Cikorna korenina je sad, podoben našemu korenju, ki raste v naši državi v Slavoniji in Vojvodini. V tem oddelku se žgo tudi fige za izdelovanje figove cikoriije, na isti način, kakor cikorne korenine.

V drugem oddelku se žge ječmen, ki ga predelajo v slad, ki služi kot zdravilen nadomestek za kavo, znan pod imenom žitna kava.

Pot nas pelje nato v mlin, ki je popolnoma sličen našim mlinom za žito, v katerih se žgana cikoriija zmelje v fino moko.

Žgana cikoriija prehaja iz pražarne po elevatorjih avtomatično v mlin, od tu zmleeta po elevatorjih v presejalnico, ki je nameščena v najvišjem nadstropju, od koder se presejana, očiščena in sortirana odvaža po lesenih ceveh v razne oddelke, kjer se polni v različne zavoječke in zaboječke.

V polnilnem oddelku vidimo pri enem stroju dve delavki, ki z ameriško neizčrpno hitrostjo podstavljati kartonske ovoječke za $\frac{1}{8}$ kg pod stroj, ki avtomatično tehta in natrese predpisano množino cikoriije. Pri vsej naglici ena delavka ne napolni več kakor 400 do 500 kg cikoriije na dan v te male ovoječke. Vsa ostala polnitev se vrši na enak način z različnimi mehničnimi pripomočki, ki omogočajo najhitrejšo polnjenje. Omenimo še, da se polni cikoriija v suhem, prahu podobnem stanju.

Od tu se odneso polnjeni zaboječki, zloženi v to pripravljena ogrodja v klet, v ka-

teri se z enakomernim zrakom in vodo, proizvaja vlaga, v kateri ostane cikoriija 14 dni, da postane vlažna in užitna.

Iz kleti se nato preneso zaboječki na istem ogrodju v dvorano, kjer se zaboječki opremijo z raznimi tovarniškimi etiketami in s tem je cikoriija pripravljena za prodajo.

Na enak način se polnijo tudi zaboječki s sladom ali s takozvano žitno kavo.

Zanimivo je gledati hitrost mladih delavk, ki ovijajo zaboječke, katerim mehnično daje papir z lepilnim škrobom, nalašč zato prirejen stroj.

Poleg tega ima tovarna še oddelek za lastno kartonažo, v kateri se z največjo naglico reže karton (lepenka, pristrigava papir, izdelujejo z največjo naglico različni in vsem težam primerni ovoječki itd.

Končno ves obrat odvisi le od agilnosti, pridnosti in gibčnosti brhkih delavk, ki morajo izpolnjevati vse ono delo, v kolikor ga mehnično ne dovršijo stroji.

Organizacija tovarniškega obrata je občudovanja vredna, ki jo diči poleg tega še brezhibna čistost in snaga, tako v prostorih samih, kakor na v njih nameščenih delavkah.

Ogledali smo si še mizarsko delavnico, v kateri se izdelujejo zaboji vseh vrst in razne druge tovarniške potrebščine, s povsem moderno opremljenimi stroji za obdelovanje lesa.

Dalje autogaražo s tremi avtomobili in tremi motornimi kolesi, ki vsi služijo v svrhu brezhibnega poslovanja, tako v pogledu reklame, agenture, razpošiljanja in reprezentance.

Gospod ravnatelj nam je z živim zadovoljstvom dajal razna pojasnila, da smo se lažje upoznali v celotno produkcijo in kvaliteto tega domačega proizvoda.

Iz njegovega predavanja smo zvedeli, da se je tovarna zgradila leta 1910 in prizidala leta 1921 ter da znaša njena kapacitetna delavnost 160 vagonov cikoriije letno.

Prvotno so bili lastniki te tovarne Čehi iz Kolina.

Radi predodlaganosti je pa češka družba svoje delnice po prevratu prodala našim domačim delničarjem in je tako prešla celotna tovarna v slovenske domače roke.

Tovarna danes zaposluje okrog 70 delavk in delavcev; indirektno pa jih zaposluje še mnogo več, ker naroča vse svoje potrebščine izključno in edino doma. Niti enega inozemskega predmeta se ne kupi.

Tako ima kruh naš seljak, ki proda pridelano cikoriijo, delavec v tovarni za lepenko in papir, lesni delavec za dobavo lesa, tiskar za tiskanje reklame, litograf za propagandne letake in plakate itd. itd.

Koncu ogleda nas je g. ravnatelj povabil na bogato zakusko v papirnici, kjer so nam brhke delavke postregle z vsem, česar človek za okrepčilo potrebuje.

Seveda ni manjkalo tudi priznana dobro prirejene kave, ki je okrepčilno uplivala na že precej razvajene želodce.

Naš tovariš predsednik se je v imenu zadruga zahvalil za velik trud g. ravnatelja, ki ga je imel z vodstvom ogleda, kakor tudi za bogato izkazano gostoljubje. Napil je s črno kavo k procvitu in razmahu tega edinega domačega podjetja.

G. ravnatelj se je v izbranih besedah zahvalil za izrečeno naklonjenost, želeč da bi procvitale naše železnice, da bi procvitala naša zadruga in da bi procvitale tudi naše železniške organizacije in da bi ohranili še nadalje ono naklonjenost do tovarne.

Po daljšem medsebojnem kramljanju je končno napočil čas, ki nas je pozival k odhodu. Gospod direktor nam je ponudil še kočijo za odhod, ki smo jo radevolje okupirali.

Par krepkih stiskov rok je naznanjalo končno ločitev od preprijaznega in gostoljubnega gospoda ravnatelja. Tem potom se gospodu ravnatelju ponovno zahvaljujemo za izkazano pozornost.

S tem smo izpolnili nalogo do našega članstva, ki smo jo dolgo gojili.

Nismo hoteli, da ostane samo pri obljubah, ki so bile ob priliki ogleda izrečene, ker smo uverjeni, da smo s tem člankom podali toliko važnih in potrebnih pojasnil, da bo marsikdo kolinsko cikoriijo in razne druge kolinske izdelke od danes naprej mnogo višje cenil, kot jih je cenil doslej, ko še ni vedel iz česa in kako se prideluje kolinska cikoriija in razni drugi njeni izdelki.

Neobičajna čistoča in snažnost v tovarni nam potrjuje, da delamo prav, ako priporočamo našim gospodinjam, da se v bodoče poslužujejo edinega domačega kolinskega produkta, ki daje kruh izključno domačemu delavcu in nameščencu.

Bombaž od grma do tkanine (Nadaljevanje.)

Do malega vsa ameriška produkcija in pretežni del azijske in afrikanke je takozvana »Upland«-volna, ki je mehikanskega izvora. Ta Upland odgovarja najbolje vsem rentabilitetnim zahtevam producentov in industrije. Razmeroma majhne obdelovalne režije vržejo kvalitativno in kvantitativno zadovoljivo žetev. Od hektara se pridelava povprečno poldruga bala. — Niti tega prediva so 20 do 45 mm dolge in zadostujejo za izdelovanje tkanin srednjih kakovosti. Daljše niti ne daje

egiptovski bombaž, ki ga vsled tega rabijo za finejše izdelke. Surovina je tudi v barvi različna, in najdemo predivo snežne beline, potem zopet rdečkasto, žolto in sivo; izluši se iz orehu podobnega sadu kot semenska nit, ki prikipi pri dozorenju iz lupine in je znotraj s semenskimi koščicami zaraščena. Kakovost pridelane volne se presodi po dolžini niti, po barvi, jakosti, svitu in čistoti. Povprečno se pridelala iz enega sadu 40—80 gramov, od teh čiste in rabljive volne pa 26—38%. S posebnimi pripravami je treba zrnje izločiti od volne, predno pride ista v običajnih balah po 216 kg na trg. Razen Amerike pride danes za evropski trg samo še Egipt v poštev, kjer so bombažni nasadi zadnja desetletja prav lepo napredovali. Od tam pride takozvana »Mako«-volna, po njenem kulturnem pionirju Mako-Bey, ki je rastlino vzgojil po peruanskih sadikah, in ki daje izvrstno sivkasto blesteče predivo, približno 500 kg od hektara. Podobne vrste egiptovskega izvora so »Mitaifi«, »Abbasi«, »Ioanovitsch« in »Ashumi«. Jako prikladno podnebje Egipta in na točne obroke odmerjena padavina pospešujeta pridelovanje, ki ga drugod ovira nesigurnost vremena. Sicer pa kultura bombaža ni posebno občutljiva in uspeva do malega povsod med 42. pasom severne in 36. pasom južne širine; ampak njena ekonomija je odvisna od cene delavskih moči ter se tam ne izplača, kjer so mezde previsoke. Bombaževe sadike se razvrstijo po 40—50 cm narazen, zemlja se mora vedno očistiti plevela in je treba nasade po petkrat okopavati. V šestih mesecih je rastlina dozorela in je godna za žetev. Potem se vejevje odreže ter v ognju uniči. Bombažna semena s katerimi so prej krmili živino, sedaj izkoriščajo za izdelavo olja, vsebujejo namreč 15½ maščobe ter 33½ moke in predstavlja ta postranski produkt samo za Zedinjene države na leto za 5.200 milijonov dinarjev vrednosti. Iz moke se pridelava še prav tečna krma, in celo neka precej užitna človeška hrana se dobi iz te semenske omletve. Iz 1000 kg naježtega bombažnega sadu se pridelava 400 kilogramov moke, 360 kg lupin, 150 kg olja, 20 kg čiste volne in ostane 70 kg odpadkov. Glavni pridelek bombažne rastline je bombaž, ki se rabi v prvi vrsti za razna prediva, za sukanec in tkanino; potem se izdelava iz njega vata, eksplozivna volna, celuloz in kolodijum. Največ bombažne surovine potrebujejo predilnice in tkalnice, ki na milijonih vretenih predelajo ogromne množine tega blaga. Svetovne cene bombaževini narekuje še vedno Amerika, njene borze v New Yorku in New Orleansu zbirajo gradivo za ugotovitev svetovne žetve po količini in kakovosti in določajo vred-

nostno pariteto. Cene se določajo po centih (1 stotina dolarja) in točkah na bazi »Upland middling«. Najnižja dosedanja cena tega blaga je bila 4-90 centov l. 1899. Letos notira Amerika 17-18 dolarjskih centov, cena pa se pomika kvišku navzlic ogromni poplavni škodi. Angleško glavno bombažno tržišče je Liverpool, na evropski celini pa Bremen; tu kupuje bombaž Nemčija, Švica, Poljska, Rusija, Avstrija, Češkoslovaška in vse severne države; za ostalo Evropo pa pride v poštev Liverpool.

K. Tiefengruber.

Na znanje

Prejeli smo v vednost brzojavko, da se mora za Nabavljalno zadrugo, kakor za Gospodarsko poslovalnico vse pošiljke oddati s civilnim tovornim listom.

Mi smo Službene Novine, v katerih je razglašen pravilnik o prevoznih ugodnostih, takoj prvi dan pravilno razumeli in se po tem ravnali. Edino pri embalaži nismo bili na jasnem, ali imamo nadalje prost prevoz ali ne. Ali tudi tu je železniška uprava interpretirala določbe in smisel pravilnika ozkosrčno, in plačati smo morali lepe svote tudi za prevoz embalaže. Pričakovali smo, da se bo pravilnik vsaj v tej točki naknadno ugodno tolmačil, ali brzojavka nam zaenkrat ne nudi pričakovane olajšave.

Svoječasno smo izdali našim članom navodila, naj se čimbolj poslužujejo živilskih knjižic, na podlagi katerih imajo prost prevoz za 10 kg embalaže in 50 kg živeža. Člane opozarjamo, da si takoj preskrbijo od direkcije takozvane propratnice. Na podlagi teh imajo člani izven Ljubljane, Maribora, Ptuja in Celja pravico dobivati živež 10 kg dnevno brezplačno, iz mesta nabave, na podlagi istega imajo tudi pravico poslati dnevno 10 kg embalaže na mesto nakupa.

Pod imenom živež se razume, glasom predtiskane propratnice mleko, mast, meso, kruh, moka itd. Pod embalažo pa razumemo posode, v katere se stavlja imenovane predmete. Železničarji so tedaj upravičeni pošiljati dnevno v Ljubljano 10 kg težak zaboj, ali dobivati dnevno iz Ljubljane živeža do 10 kg. Ta določba se nanaša tedaj tudi lahko na dnevni prevoz moke ali sličnih potrebščin. Lahko se zjedinita dva ali več železničarjev, da skupno dobivata v eni posodi mleko, ali meso ali drug živež. V tem slučaju se mora pritrčiti k embalaži toliko propratnic, kolikor po 10 kg teže se misli poslati.

Praktično se izrabi ta posebna ugodnost železničarjev napram Nabavljalni za-

drugi tako, da se pošlje embalaža, ki je namenjena za živila, potem imenovane propratnice na naslov zadruge. Kjer je zaboj pretežak, se morata zjediniti dva ali več članov, da se lahko prevaža brezplačno po 10 kg na železničarja.

Špecerijo se pošlje potem v zaboju, moka v posebni vreči, odpravi pa se živila iz zadruge s civilnim tovornim listom, kot sedaj.

Ker ne bo v tem slučaju nobenega spremnega dokumenta za zaboj, naj se natančno označi na zaboju lastnika, odnosno one, ki pošljejo skupno svoj zaboj, in pritrčijo nanj propratnice. Ker se propratnica radi slabega kartona kmalu strga, naj se potem, ali pa lahko že takoj napiše na zaboj še številko izdan propratnice.

Propratnice za mesto Ljubljano pridejo v poštev samo za gorenjsko in dolensko progo ter za progo Rakek do Celja. Poslali bomo našim delegatom »Trebovanja« z navedbo prizadetih članov, in jih prosimo, da puste članom, ki reflektirajo na propratnico, podpisati. Ostalo preskrbi zadruga sama pri direkciji in razpošlje potrebne propratnice.

Te veljajo samo do 31. decembra 1927, potem bo treba naročiti nove propratnice.

Radi živilskih knjižic smo že intervenirali, naj se priznajo vsem železničarjem, in izgleda, da se najde kredit, da se jih nabavi in razdeli.

Kjer ne bo kazalo, ali kjer ne bo dovoljeno pošiljati s propratnico, dostavimo članom tovorni list za pošiljanje embalaže. Komu, to razglasimo pismeno, in o tem obvestimo skladiščnika in gosp. postajenarja.

Ako se člani drže termina in nabavljajo blago v skupinah, kot smo se sedaj navadili, ne bo igra ta izdatek posebne vloge. Nikakor pa ne bomo priznavali obremenitev kot doslej, da nekateri pošiljajo vsak posebej tovorni list, za katerega si vzame predujem Din 6.50.

Razvoz na progo nas stane dosedaj ca 6000 Din mesečno; ako bi se člani bolje organizirali in skupaj pošiljali, bi se zmanjšal ta izdatek vsaj za 1000 Din mesečno.

Informirani smo, da se misli v novo tarifo, ki bo stopila v veljavo 1. jan. 1928 vnesti določbo, da mora zadruga plačevati 25% tovornine za dovoz. Pri razvozu pa se lahko vsak železničar odloči, ali prepuusti one ugodnosti (10 kg živil in embalaže dnevno) zadrugi, ali jo porabi sam v prometu z drugimi. S tem bi dobili zopet prost razvoz s spremnicami ali nekakimi režijskimi tovornimi listi.

Za sedaj plačuje vsi stroške razvoza Nabavljalna zadruga, toda le v slučajih, ki

smo jih navedli. To je: ob času termina in ako se zjedini vsaj 5 članov ali, vsi člani iz dotične postaje.

Mnogim se pa sploh ne splača pošiljati embalaže. Je cenejše, da dostavi Nab. zadruga pri vsaki dobavi nov zaboj; od sladkorja zaboj ne stane več kot 4 Din. — Tovorni list pa stane 5.50 Din.

Naročila z vrečico pa se že kako pošlje v Ljubljano.

Člane prosimo, da si gornje naznanično točno prečitajo, da bo šlo tudi v bodoče poslovanje tako od rok kakor dosedaj.

V splošnem pa, držite se terminov in zjediniti se v skupine, to prihrani za drugi mnogo doslej nepotrebnih izdatkov.

Zadružni vestnik

Premog iz Prekmurja se lahko dobi v teku 14 dni in je prav lep kosovec; naj člani segajo po tem premogu, ker je bolj izdaten kot trboveljski in tudi za 30 Din od trboveljskega pri toni cenejši.

Drva se bodo od 10. novembra dalje razvažala, ter naj člani tudi sedaj naročijo in pripomnijo, ako želijo žagane ali cele bukova drva.

Krompir. Za krompir sprejema zadruga še naročila.

Jabolka, zimske, ima zadruga večjo množino v zalogi.

Kostanj, štajerski, došel.

Manufaktura. Člani iz province naj zahtevajo vzorce, ker jim jih drage volje pošljemo v pogled.

Trikotaža, zimska: došla je večja množina spodnjih majic, srajc, »Reform« spodnjih hlač za ženske, moške in otroke.

NAJDENO.

Denarnica se je našla z srednjo vsoto. Zgubitelj jo dobi v zadrugi.

TERMINI

Veljavni od 1. aprila 1927 dalje.

Nakupovanje proti naknadnemu odplačilu:

1. Za mesto Ljubljano z ljubljansko okolico:

od 1. do 9. v mesecu.

2. Za Gorenjske proge vštivši kamniško proggo:

od 10. do 14. v mesecu.

3. Za Dolenjske proge:

od 15. do 17. v mesecu.

4. Za Štajerske proge:

od 18. do 19. v mesecu.

5. Za zamudnike:

od 20. do 21. v mesecu.

Člani, ki kupujejo proti gotovini celi mesec brez omejitve.

Za vsako ceno je preprečiti naval v trgovini posebno okrog prvega v mesecu, ker se gnetejo te dni člani iz vseh prog.

Pri navalu trpi redna solidna in točna postrežba.

Da se izbegne raznim v naglici napravljenim nedostatom in kasnejšim pritožbam, velja edina beseda »Držite se nakupovalnih terminov«.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Vse dopisovanja zmožne člane prosimo za sodelovanje.

Članki, vesti, predlogi, nasveti, se radevolje sprejemajo in uporabljajo, četudi niso slovnično dovršeni. Take članke in dopise uredništvo samo predela.

Izogibati pa se je brezpogojno člankov politične in osebne vsebine, ker tako pisani članki gredo v uredniški koš.

Kdor hoče, da ne bo pisal za koš, naj take stvari odloži v političnem časopisju.

Program našega lista je le gospodarsko zadružno vzgojnega in informativnega značaja.

Uredništvo se hoče strogo držati tega programa, ker hoče z vzgojnim delom iz vseh članov ustvariti eno dušo in eno telo, da kot taka enota uspešneje nastopamo proti izžemalcem poveljne dobe.

Uredništvo.

Cenik živil za mesec november 1927

Mlevski izdelki.

Moka pecivna o gg	kg	5.20
Moka mehka 0	"	5.10
Moka krušna	"	4.—
Moka ajdova II a	"	7.—
Moka ajdova I a	"	8.—
Moka ržena I a	"	5.—
Moka koruzna	"	2.80
Moka krmilna	"	2.—
Zdrob pšenični	"	5.50
Zdrob koruzni	"	3.80
Otrobi pšenični	"	1.80
Otrobi koruzni	"	1.20

Testenine.

Makaroni dolgi jajčni	kg	11.20
Makaroni domači	"	9.60
Polži jajčni	"	11.20
Polži domači	"	9.60
Rezanci domači široki	"	9.60
Špageti domači	"	9.60
Fidelini domači	"	9.60

Šubiotti in bleki	kg	9.60
Zvezdice za juho	"	9.60

Zrnje.

Riž I. vrste	kg	8.—
Riž II. vrste	"	7.—
Koruza v zrnju	"	2.50
Kaša prosena	"	5.50
Ješprenj domači	"	5.—
Ješprenček za juho	"	8.—
Fižol koks	"	5.50
Fižol mandaljon	"	5.—
Fižol beli	"	2.60
Leča domača	"	5.50
Leča debela	"	—.—

Sladkor.

Sladkor v kockah	kg	15.70
Sladkor sipa	"	14.80
Sladkorčki (bomboni)	"	25.—
Sladkor v prahu	"	16.50

Kava

Kava Portorico	kg	64.—
Kava surova I. vrste	"	48.—
Kava surova II. vrste	"	42.—
Kava žgana	"	56.—

Kavne primesi.

Kava Kneipp	kg	14.50
Kava žitna	"	8.—
Kava vidrova	"	12.—
Kava figova	"	22.—
Kava Enrilo	škatla	16.—
Kava Enrilo	kg	22.—
Cikorija Franck	"	20.—
Cikorija kolinska	"	19.—

Drugi predmeti.

Mast domača	kg	28.—
» v dozah po 10 kg	doza	300.—
Mast v dozah po 5 kg	"	150.—
Čajno maslo	kg	52.—
Kuhano maslo	"	42.—
Sol debela	kg	2.80
Sol drobna	kg	3.—
Čaj v dozah	doza	12, 24, 28
Čaj v zavitkih	zavit.	3, 6, 7, 8, 10
Čaj v zavitkih	"	13, 15, 16
Kakao na kg	kg	38.—
Kakao v zavitkih	zavit.	—.—
Paradižniki à 1/2 kg	doza	10.—
Paradižniki à 1/3 kg	"	—.—
Marmelada	kg	22.—
Čokolada à 1/4	tabl.	12.—
Čokolada à 1/10	"	4.50
Čokolada à 1/20	"	2.50
Čokolada z lešniki	"	3.—
Rožičeva moka	kg	8.—
Dezert šnite	kom.	2.50

Delikatese.									
Slanina krušna	"	25.—	Hruške namiz.	kg	—	Milo toal. »Grand Oval«	"	9.—	
Slanina mesnata »Ham-burška«	kg	30.—	Jabolka namiz.	"	2'50, 3	Milo toaletno viola	"	4.—	
Slanina prekajena debela za zabelo	"	28.—	Civebe nove	"	30—	Soda za pranje	kg	2.—	
Slanina papricirana.	"	28.—	Kostanj	"	3—	Plavilo	zavitek	2'50	
Salame ogerske	"	—	Krompir	"	1'10	Boraks	"	2'50	
Salame krakovske	"	36.—	Tekočine.				Pralni prašek	"	2'50
Salame navadne	"	18.—	Kis trikratno močan vinski	liter	10.—	Pralni prašek »Labud« za fino perilo	"	7.—	
Kranjske klobase	kom.	5.—	Kis dvojno močan	"	4.—	Škrob rižev	škatla	5.—	
Prekajeno meso I.	kg	28.—	Olje namizno fino	"	18'50	»Tri« soda	"	3'50	
Šunke Praške	"	—	Olje namizno bučno Ia	liter	21.—	Milo za britje	kom.	4.—	
Kračje	"	17.—	Olje olivno	"	24.—	Pralni prašek »Radion«	zavitek	6'50	
Svinjski parklji, glava	"	10.—	Konjak à 7/10 l	stekl.	60.—	Pralni prašek »Persil«	"	6.—	
Svinjske glave brez kosti	kg	18.—	Rum fini à 1/2 l	"	35.—	Mila »Gazela« terpentinovo	"	16.—	
Sardine velike	škatle	11.—	Rum fini à 1 l	liter	60.—	Milo za madeže	kos	4.—	
Sardine srednje	"	9'50	Konjak medicinal 0/35	stekl.	36.—	Potrebščine za čevlje.			
Sardine male	"	6.—	Žganje borovničar à 1/2 l	"	25.—	Rujava krema Fox	škatla	5.—	
Postrvi	"	18.—	Žganje hrušovec à 1/2 l	"	23.—	Krema Jadran	"	5.—	
Med cvetlični I.	kg	24.—	Tropinovec à 1/2 l	"	23.—	Krema Lux	"	5.—	
Med cvetlični II.	"	—	Brinjevec à 1/2 l	"	23.—	Krema Fox	"	7.—	
Sir pol ementalški I.	"	40.—	Slivovka à 1/2 l	"	23.—	Krema bela	"	3.—	
Sir pol ementalški II.	"	34.—	Malinovec à 1/2 l	"	17.—	Mast vazelina	"	5'50	
Sir trapistovski	"	28.—	Mineralna voda à 1 1/2 l	"	6.—	Krtače za blato	komad	4.—	
Maggi velike	stekl.	22.—	Vino dalmat. črno novo	lit.	11.—	Krtače za mazati	"	1'50	
Maggi srednje	"	14.—	Vino dalm. črno staro	"	12.—	Krtače za svetliti	"	12.—	
Maggi male	"	9.—	deziert	stekl.	18.—	Čistilo belo	škatla	3.—	
Maggi na drobno	dkg	1'50	Vino dalmat. belo	lit.	12.—	Vrvice za čevlje dolge	par 2—	1'50	
Juhan velike	stekl.	12.—	Vino dalmat. belo à 7/10 l	stekl.	20.—	Vrvice za čevlje kratke	"	1'25	
Juhan male	"	6.—	deziert	"	10, 24	Druge potrebščine.			
Juhan na drobno	dkg	1'10	Francosko žganje »Brazay«	"	10, 24	Kalodont za zobe	tuba	7.—	
Gorčica (ženf)	kozarec	10.—	Dišave.				Krtače za zobe	kom.	12, 8
Keksi v zavitkih	zavitek	5, 6, 7, 11, 13	Poper cel in zmlet, veliki	zavitek	3.—	Krtače za obleke	"	18.—	
Reberca z špeh.	kg	26.—	Poper cel in zmlet, mali	"	1'50	Krtače za ribati	"	4.—	
Reberca brez špeha	"	26.—	Cimet cel in mlet veliki	"	3.—	Omela za parkete	"	30.—	
Sir Permazan 5 let star	"	88.—	Cimet cel in mlet mali	"	1'50	Omela mala	"	14.—	
Polenovka suha	kg	22.—	Klinčki (žbice)	"	2'50	Metle rižove vel.	"	11.—	
Sir Chalet	komad	3'50	Dišave cele in mlete vel.	"	2'50	Metle rižove male	"	9.—	
Salama letna	kg	28.—	Dišave cele in mlete mal.	"	1'50	Jelka čistilo za parkete	stekl.	24.—	
Salama Veromeška	"	—	Lavorjevo zrnje (lorber)	"	2'50	Jelka čistilo za parkete	"	13.—	
Salama Kremonska	"	80.—	Janež	"	2'50	Sidol čistilo za kovine	tuba	5'50	
Salama Planinska	"	—	Kumna	"	2'50	Svitol čistilo za kovine	"	4'80	
Salama Alpino ala Ogerska (dokler zaloga traja)	"	32.—	Muškatovi orehi	komad	0'70	Smirkovo platno	pola	1'50	
Karlsbader Oblati polnени	zavitek	20.—	Vanilija v šibkah	"	2.—	Tepači veliki	kom.	18.—	
Keksi fini 1 karton	kg	22.—	Vaniljni sladkor	zav.	0'60	Tepači srednji	"	13.—	
Keksi fini 1 karton	"	50.—	Žefran	"	0'80	Tepači mali	"	8.—	
Sadje.			Paprika mleta velik	"	3.—	Sveče velike	paket	8'50	
Češplje suhe bosanske	kg	9.—	Paprika mleta, mali	"	1'50	Sveče velike	kom.	1'50	
Češplje suhe domače	"	—	Pecilni prašek	"	1.—	Sveče male	paket	8'50	
Hruške suhe domače	"	—	Limonadni prašek	"	0'80	Sveče male	kom.	1.—	
Orehi celi	"	—	Potrebščine za perilo.				Vžigalice	paket	10.—
Rožiči	"	6'50	Milo Schicht	kg	15.—	Vžigalice	škatl.	1.—	
Fige v vencih nove	"	12.—	Milo Zlatorog	"	14.—	Zobotrebci	zvezek	0'50	
Mandelni dalmat.	"	54.—	Milo terpentinovo	"	16.—	Črnilo	stekl.	3.—	
Rozine fine	"	38.—	Milo Gazela	"	14.—	Svinčniki	kom.	1'20	
Grozdiči - Vamperli	"	18.—	Milo v kockah ala Marseill	"	—	Svinčniki tintni	"	3.—	
Čebula	"	3.—	Milo toaletno »Apolo«	komad	7.—	Peresniki	"	1'50	
Česen	"	10.—	Milo toaletno »Glycerin«	"	7.—	Mera metrska	"	4, 7.—	
Limone	komad 1,	0'75	Milo toaletno »Elida«	"	8, 14'20	Slame za predsobe	komad	13, 4	
			Milo toal. »Mandelnovo«	"	7.—	Muholovci	"	1.—	
			Milo toaletno »Speick«	"	6.—	Prah za čiščenje obleke	zavitek	14.—	

Šampon	4.—	Platno za zastore 100 cm	„	32.50	Damske rokavice, letne	„	30.—
Sveče nagrobne 1 šk.	10 kom. 12.50	Platno za blazine belo	„	32.50	Damske rokavice zimske	„	22—35
Drva mehka	butara 3.50	Gradl modri	„	20.—	Moške rokavice zimske	„	22—47
Manufaktura.							
Žamet barvasti za dečje obleke	m 60.—	Gradl za spodnje hlače	„	13, 19.50	Kokarde za žel. uniforme	„	11—17
Štruks za hlače	„ 65, 125	Gradl beli »Raye«	„	18, 23	Porte zlate in srebrne	„	9, 15
Rusko platno za moške letne obleke	m 46.—	Gradl za žimnice	„	38—47	Elastika za naramnice	kom.	1, 0.75
Sukno in štofi za moške obleke	„ od 60 do 400	Platno za obrisače	„	12, 14, 17, 21	Moške naramnice	„	18—40
Sukno za damske plašče »Velour«	„ 100—250	Obrisače Frotir	kom.	25—50	Otročje naramnice zeline z vez.	„	15, 20
Kamgarn beli	„ 190.—	Obrisače za kuhinje	kom.	8—12	Vata	tabl.	5.—
Baržun črn	„ 86, 102	Servijeti	„	15.—	Samoveznice (kravate)	„	20.—
Lister, črn in modri	„ 170.—	Mizni prsti barvani	*m	42, 53	Damske podveze	par	18—32
Hlačovina	„ 22—70	Mizni prti damast	„	60.—	Moške podveze	„	10—12
Volneni rips za ženske obleke	„ 85—135	Prtički	kom.	18.—	Elastika za rokava	„	5.—
Cvirnato bago za ženske obleke	„ 18.50	Stenske preproge	kom.	60, 100	Elastika ozka	m	1.50, 2
Crepp za ženske obleke	„ 14.50—16.50	Posteljne garniture	garn.	520, 560, 950	Elastika za podveze	„	4—9
Koton za ženske obleke	„ 11—14	Odeje posteljne	kom.	165.—	Robci žepni	„	4—9.50
Modra tiskovina	„ 11.—	Dežni plašči	kom.	200—715	Traki črni in beli	m	0.50
Cefir	„ 12—48	Rjuhe flanelaste	„	62, 85	Pavolca D. M. C. rdeča in modra	štrenca	2.—
Deleni volneni	„ 34.—	Rips svila za damske obleke	m	80.—	» D. M. C., bela	„	1.50
Svila siva (umetna)	„ 29—34	Črna svila za damske plašče	„	125, 130	Igle varnostne	duc.	1.50
Svila za plesne toalete	„ 60.—	Volneno blago za obleke in kostume	„	96, 130	Bucke	„	3.—
Pongis svila	„ 45.—	Volneno bago za jesenske damske plašče	„	80.—	Šivanke	„	1.50
Rips črn	„ 17.50	Double za moške suknje	„	132, 300, 400	Meterska mera za šivilje	kom.	7.—
Pique	„ 19.—	Palmaston za črne suknje	„	220—295	Sukanec beli in črni 10—16	20—36 40—50	
Crepdechin v vseh barvah	„ 140.—	Sukno za železn. uniforme	„	88—220	špula Din 5.—	3.75 3.—	
Crepp Jourguet	„ 150.—	Barhent za damske obleke	„	16—20	Obutev.		
Svila surova	„ 65—170	Barhent za spodnje perilo	„	19—25	Čevlji moški visoki	par	220.—
Flanela zelena za srajce	„ 15.—	Silk-saten podloga	„	20, 40	Čevlji moški kovani	„	175—210
Flanela	m 13—18.50	Zimske »Haferl« nogavice	par	18.—	Čevlji moški nizki Schimy	„	220.—
Ruš	m 20.—	Dokolenice	„	46.—	Čevlji moški visoki Schimy	„	220.—
Klot črni	„ 54—63	Volna »Gebshild« štrena	štrena	17.—	Čevlji otroški	„	—
Klot barvani	„ 30, 31	Zimske triko srajce moške	kom.	50—70	Čevlji ženski visoki boks	„	220.—
Oksfort za srajce	„ 12, 20	Zimske triko sp. hlače	„	46—73	Čevlji ženski nizki boks	„	195.—
Serg	„ 35—70	Zimske triko reform hlače ženske	„	46—55	Čevlji damski s špango	par	175—150
Elastik-podloga	m 12—24	Zimske triko spodnje hlače damske	„	75—86	Sandali veliki	„	—
Žima podloga	„ 20, 30	Zimske triko turist srajce	„	95, 100	Sandali srednji	„	—
Rokavina	„ 20—40	Dežniki ženski	„	61—76	Sandali mali	„	—
Kanafas	„ 20.50	Dežniki moški	„	61—76	Copate iz filca	„	12—62
Brokatopodloga za damske plašče	„ 55—70	Enobarvni angleški barhend	„	30.—	Copate z usnjen. podplati	„	24—75
Inlet barvani	„ 16—22.50	Otroške spodnje obleke za 2—12 let	kom.	34—50	Kuhinjska posoda.		
Inlet beli	m 17—32	Pletenine in galanterija.					
Šifon	„ 16—25	Srajce moške bele	kom.	48, 60	Lonci emajlirani in aluminium		
Batist-šifon	„ 25.50	Srajce moške Cefir	„	54—115	Kastrole emailir.		
Batist	„ 34.—	Srajce moške, rips	kom.	62.—	Ponve emailir.		
Etamin beli	m 30.—	Srajce moške skaut, fl. in	„	42—50	Zajemalke emajlirane	} po velikosti	
Etamin beli za zastore	„ 50.—	Srajce moške mrežaste	„	20, 24	Pokrivače		
Kanafas	„ 11, 14	Srajce moške oksfort	„	45—60	Zajemalke penovke		
Platno belo	„ 9.50—18	Spodnje hlače moške	„	25—48	Umivalniki		
Platno domače za rjuhe	„ —	Nogavice moške	par	10—28	Vedrice za vodo		
Platno za kapne	„ 35—48	Nogavice ženske	„	13—48	Razno.		
Platno Wassertuch za rjuhe	„ 30.50	Nogavice dolge otroške	„	8—17	Ribe morske sveže, vsak četrtek, petek		
Kontenna rjava (Molinos)	„ 10—13	Majice moške	„	33—44	Kruh dnevno svež	kg	4.—
Kontenina rjava za rjuhe	„ 23.50	Majice sokolske	„	20—34			
Platno za nahrbtnike	„ 54.—						

Izdajatelj: »Nabavljalna zadruga uslužbencev državnih železnic v Sloveniji«.

Glavni in odgovorni urednik Fr. Rupnik.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.